

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ทุกเชื้อชาติ ศาสนาและลัทธิการเมืองย่อมมีความปรารถนาพร้อมกันอยู่อย่างหนึ่งคือ การดำรงชีวิตอยู่ด้วยความ เป็นปกติสุข มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บและอันตรายต่าง ๆ ดังอมตพุทธวจนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กล่าวไว้ว่า "อโรคา ปรา มา ลาภา" "ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ"

ความมั่นคงของประเทศชาติย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร ทั้งนี้เพราะในการกระทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) ที่มีคุณภาพและศักยภาพสูง จะส่งผลให้กิจกรรมหรือการกระทำนั้นมีประสิทธิภาพสูงด้วย ฉะนั้นหากประเทศไทยประกอบด้วยประชากรที่ได้รับการศึกษาดี มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงก็จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากประชากรมีร่างกายอ่อนแอ โรคร้ายเบียดเบียนอยู่เสมอ ก็จะทำให้ไม่สามารถใช้กำลังประกอบกิจการงานให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ก็จะก่อให้เกิดการสูญเสียแรงงานทั้งในด้านการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม และยังทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในการรักษาพยาบาลอีกด้วย ดังที่บุญสม มาร์ติน โศกถวิลไว้ในหนังสือ เอกสารการวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะสังคมจิตวิทยา ว่าสุขภาพกับเศรษฐกิจจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะงูเห่าวนกำเหี่ยววน (Vicious Cycle) กล่าวคือ ความเจ็บป่วยจะทำให้เกิดความยากจนและในขณะเดียวกันความยากจนก็จะก่อให้เกิดความเจ็บป่วย ซึ่งจะวนเวียนอยู่เช่นนั้นตลอดไป ¹

¹ บุญสม มาร์ติน, "การขาดแคลนบุคคลากรทางอนามัยของประเทศไทย," เอกสารการวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะสังคมจิตวิทยา (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2510), หน้า 2.

กระทรวงสาธารณสุข มีภาระหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่การส่งเสริม สุขภาพ ความคุม และประสานกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องสุขภาพของกาย ใจ ตลอดจนความเป็นอยู่ของ ประชาชน และการจัดให้มีบริการสาธารณสุข เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. เพื่อให้ประชาชนชาวไทย มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจน อยู่ในสังคมโดยมีความสุข

2. เพื่อให้ประชาชนชาวไทย ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ อันอาจทำให้ได้ สุขสบาย และทำให้เกิดการสูญเสียแรงงาน หรือความพิการแก่ร่างกาย (ด้วยการป้องกัน-โรค การวินิจฉัยโรคแต่แรก เพื่อการรักษาพยาบาลให้หายป่วยทันเวลาที่ การกำจัดความ พิกัดและการฟื้นฟูสุขภาพ)

3. เพื่อให้ประชาชนชาวไทย มีอายุยืนนาน ไม่เสียชีวิตก่อนวัยอันสมควร จะได้ มีเวลาทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้นานที่สุด

4. เพื่อการรักษาสวัสดิภาพของประชาชนให้พ้นจากอุปทวอันตรายต่าง ๆ (ภัย-จากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อาหารหรือยาเป็นพิษ) ¹

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าว การปฏิบัติงาน จะต้องกระทำอย่างมีประสิทธิภาพและให้ประชาชนได้รับบริการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ซึ่งงาน สาธารณสุขที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนี้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ

1. ฝ่ายรักษาพยาบาล เป็นงานบริการสาธารณสุขที่จัดทำขึ้นเพื่อทำการตรวจ วินิจฉัย และการให้การักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยให้หายจากโรค งานด้านนี้มีผู้รับผิดชอบคือ โรงพยาบาล

¹ สุวิทย์ จันทร์โสม, สุขศึกษาในโรงพยาบาล (กรุงเทพมหานคร : Comalde, 2521), หน้า 8.

2. ฝ่ายป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ เป็นบริการสาธารณสุข ที่เน้นหนักไปในทางการป้องกัน และการควบคุมโรค การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน ฉะนั้นงานสาธารณสุขทางค่านนี้จึงมีขอบเขตกว้างขวางมาก ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสาขาอื่น ๆ มาร่วมปฏิบัติด้วย เพื่อให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยมีสุขภาพดี สามารถดำรงชีวิตและประกอบภารกิจของตนได้อย่างปกติสุข ¹

จะเห็นได้ว่าบริการทางค่านสาธารณสุขนั้น ครอบคลุมถึงงานทางค่านการป้องกัน การรักษา การขจัดโรคติดต่อที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชน ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายของคำว่า "สุขภาพ" ดังที่องค์การอนามัยโลกกล่าวว่า "สุขภาพหมายถึง ภาวะความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ ตลอดจนความเป็นอยู่ในสังคม ซึ่งมีให้หมายถึงการปราศจากโรคหรือทุพพลภาพเท่านั้น แต่จะรวมถึงการเพิ่มคุณภาพของประชากรในค่านพลาณามัย เพื่อความมั่นคงของชาติ และให้ประชาชนได้ถึงซึ่งภาวะสุขภาพสมบูรณ์" ²

ในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ถึงแม้รัฐบาลจะพยายามสร้างโรงพยาบาล สถานีนอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีและหน่วยบริการทางค่านการแพทย์เพิ่มมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอและเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้เพราะประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการเจ็บป่วย ปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง ฉะนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวเราก็ควรจะให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองโดยใช้กระบวนการการ-

¹ พิชิต สฤตพรานมณ, การสุขภาพดีสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามมิตร, 2521), หน้า 5.

² มุทธิกา กระจ่างวงศ์, "ครูประจำชั้นกับงานสุขศึกษา," วารสารสุขศึกษา, 2 (ตุลาคม - ธันวาคม, 2522) : 11.

ศึกษาหรือแผนงานทางด้านสุขภาพด้วยกันไปด้วย¹ เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการกำจัดคนเหตุ และการป้องกันโรคที่จะเกิดขึ้นในชุมชน เสียตั้งแต่เริ่มแรก โดยสามารถปฏิบัติตนได้ตามหลักสุขภาพอนามัยอย่างถูกต้องเหมาะสมและสม่ำเสมอตลอดไปด้วย² เราจึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของโครงการสุขภาพต่าง ๆ ในการที่จะช่วยแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทย ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้มีสุขภาพอนามัยดีตามที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) รัฐมีนโยบายที่จะให้บริการสาธารณสุขทั้งด้านการรักษาพยาบาล และการป้องกันโรค ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างทั่วถึง โดยมีแผนงานที่จะต้องเร่งดำเนินการคือแผนงานทางด้านการศึกษาให้สุขภาพแก่ประชาชนในทุกกลุ่มอายุ ซึ่งถ้าโครงการนี้ทำได้ผลสำเร็จก็จะช่วยลดปัญหาสาธารณสุขได้อย่างน้อย 50 %³ รัฐจึงได้จัดแผนการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

1. ให้การอบรมแก่ครูทุกระดับ เพื่อช่วยในการให้สุขภาพศึกษาในระดับโรงเรียน และสอดแทรกเรื่องสุขภาพเข้ายังบทเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ อย่างทั่วถึง
2. ให้การฝึกอบรมนักศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปฝึกอบรมแก่ผู้นำท้องถิ่น พระ อาสาสมัคร เพื่อให้เป็นนักสุขภาพระดับพื้นฐานได้

¹ สุรีย์ จันทรมณี, สุขศึกษาในโรงพยาบาล, หน้า 50.

² เรื่องเดียวกัน.

³ กระทรวงสาธารณสุข, โครงการพัฒนาสาธารณสุขตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) (เอกสารประกอบการเรียนวิชาการบริหารสุขภาพ, ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2521), (อค์สำเนา).

3. ให้การศึกษาโดยทางสื่อสารมวลชน โดยมุ่งเข้าสู่ท้องถิ่นที่มีปัญหา ก่อนเป็นอันดับแรก

จากแผนงานฉบับนี้ จะเห็นว่า การให้ความรู้ทางด้านสุขภาพ โดมุ่งที่บุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่ง คือ เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน เพื่อสนองต่อปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคม ที่มีหน้าที่หล่อหลอม คัดแปลง ตกแต่ง และขัดเกลาสมาชิกของสังคมให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จะได้เป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพต่อไป¹ เพราะถ้าเด็กและเยาวชนมีสุขภาพที่ดีในวันนี้ก็คือผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า แต่สภาพอนามัยของเด็กในวันนี้เสื่อมก็เท่ากับเป็นการสูญเสียกำลังทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศด้วย

ลีโอ เอ็ม แชมเบอร์เลน (Leo M. Chamberlain) ได้กล่าวว่า "สุขภาพของนักเรียนเป็นเรื่องที่ทางโรงเรียนและครูจะต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง"² เพราะตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนและจะส่งผลต่อสุขภาพของนักเรียน ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ประกอบกับในปัจจุบันนี้ ปัญหาสุขภาพอนามัยของเด็กในวัยเรียนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มและทวีความรุนแรงมากขึ้น³ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับโรคระบบทางเดินอาหาร ปัญหาสาเหตุคิดให้โทษ ปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งจะเห็นว่าปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากขาดความรู้ในด้านการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพอนามัยทั้งส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

¹ พอง เกิดแก้ว, สวัสดิศึกษาและการปฐมพยาบาล (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 23.

² Leo M. Chamberlain, The Teacher and School Organization (New Jersey : Prentice -Hall , 1966), p. 153.

³ วารุณี สุรสิทธิ์ และคณะ, ความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับลักษณะการเรียนการสอน วิชาสุขภาพในวิทยาลัยครู (กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุขศาสตร์, 2519), หน้า 1.

ในการแก้ปัญหาสุขภาพของเด็กในวัยเรียน ซึ่งเราเชื่อกันว่าเป็นกลุ่มที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางคานสุขภาพอนามัย ตลอดจนการปลูกฝังนิสัยให้ดั่งใจได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่นนั้น โรงเรียนจึงได้จัดให้มีโครงการสุขภาพอนามัยขึ้น เพื่อที่จะส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังคำกล่าวที่ว่า ถ้าร่างกายมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แล้ว ย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่ดีด้วย (A Sound Mind is in a Sound Body) ¹

โครงการสุขภาพในโรงเรียน จัดเป็นโครงการสาธารณสุขที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดรวมอยู่ในโครงการทางคานการศึกษา (Total School Program) เกี่ยวกับความรับผิดชอบในโครงการนี้ ยูจีนีเย เคนเนดี สपालดิง และ ลูซิลลี อี. นอทเตอร์ (Eugenia Kennedy Spalding and Lucille E. Notter) กล่าวว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน แต่ความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่ในการเป็นผู้นำคือพยาบาลโรงเรียน (School Nurse) ² ทั้งนี้เพราะพยาบาลเป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมงานทางคานสุขภาพอนามัยโดยตรง และจะคองนำหลักการทางคานการพยาบาลสาธารณสุขมาประยุกต์ใช้กับประชากรในโรงเรียน³ อีกประการหนึ่งในปัจจุบันนี้บทบาทของพยาบาลได้ขยายกว้างขวางออกไป มีได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในวงการอนามัยและสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทเกี่ยวข้องของกัยการศึกษาอีกด้วย ดังที่คูนตึงอัมพร มีสุข ได้กล่าวสนับสนุนไว้ว่า

¹ สายหยุด ชมานนท์, พยอม คันมณี และอรพรรณ ชมชัยยา, โครงการสุขภาพในโรงเรียน (กรุงเทพฯ: คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2521), หน้า 15.

² Eugenia Kennedy Spalding, Lucille E. Notter, Professional Nursing (Philadelphia and Montreal : J.B. Lippincott Company, 1968), p. 133.

³ Wold Susan J., Dagg Nancy V. School Nursing: A Frame Work for Practice, The Journal of School Health, 48 : (February 1978), p. 111.

บทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของพยาบาลคือ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพและอนามัยโรงเรียน ทั้งนี้เพราะสุขภาพอนามัยของร่างกายและจิตใจของผู้เรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา จึงมีการพัฒนาทางการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยได้กำหนดวิชาสุขศึกษาไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดแทรกเนื้อหาสาระของวิชาสุขศึกษาไว้ในวิชาอื่นๆ อีก เช่น วิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาสุขศึกษาโดยตรง พยาบาลประจำโรงเรียน จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมที่สุด¹

กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้ โดยในปี พ.ศ. 2518 ได้ร่วมมือกับภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดตั้งโครงการพัฒนาการเรียนการสอนสุขศึกษาขึ้นในวิทยาลัยครูส่วนกลาง 2 แห่งคือ วิทยาลัยครูสวนดุสิต และวิทยาลัยครูสวนสุนันทา และต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้วางแผนร่วมกับกองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข และภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อพัฒนาโครงการเรียนการสอน สุขศึกษาในโรงเรียนให้เข้าแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติแผนที่ 4 โดยยกระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ของวิทยาลัยครูให้เป็นปริญญาตรี และจะเปิดสอนวิชาเอกสุขศึกษาทั่วทุกภาค¹ เพื่อที่จะให้นักศึกษาได้รับความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานทางด้านสุขศึกษาอย่างแท้จริงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กได้รับบริการทางด้านสุขภาพไปพร้อม ๆ กันด้วย วิทยาลัยจึงได้จัดให้มีแผนกอนามัยและสุขภาพดีขึ้น เพื่อทำหน้าที่ให้บริการสาธารณสุขขั้นมูลฐานขึ้นในโรงเรียน ในบริการนี้ได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การส่งเสริม ตลอดจนการติดตามค้นหาเพื่อการดูแลรักษา โดยมีพยาบาลวิชาชีพเป็นผู้รับผิดชอบงานทางด้านนี้โดยตรง

จากคำกล่าวของโอลิเวอร์ อี. เบิร์ด (Oliver E. Byrd) ที่ว่า

¹ วารุณี สุรสิทธิ์และคณะ, ความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาในวิทยาลัยครู, หน้า 9.

"พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน ควรจะใคร่ระลึกไว้เสมอว่า บริการอนามัยที่จัดให้กับ นักศึกษานั้นควรจะเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางวิชาชีพ และจะต้องเป็นบริการ ที่ดีที่สุดในที่สุด" ¹ ผู้วิจัยเป็นพยาบาลผู้หนึ่งที่ทำหน้าที่รับผิดชอบสุขภาพอนามัยของนักศึกษา ในสถาบันการฝึกหัดครู จะต้องทำหน้าที่ทั้งงานการสอน (Teaching job) และงาน การให้บริการสุขภาพ (Nursing service) แก่นักศึกษา อาจารย์และบุคลากรทุกคนใน โรงเรียน มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลในวิทยาลัยครู โดยสำรวจ ความคิดเห็นจากนักศึกษา ซึ่งเป็นผู้รับบริการ เพื่อจะได้ทราบว่าบริการที่จัดขึ้นนั้นตรงกับ ความต้องการหรือไม่เพียงใด จะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับมาตรฐานการ พยาบาลในวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูที่มีบทบาทของพยาบาล ที่ทำงานในวิทยาลัยครู ตามสภาพที่เป็นจริงและตามความต้องการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาในวิทยาลัยครู แต่ละแห่ง ที่มี บทบาทของพยาบาลที่ทำงานในวิทยาลัยครู ตามสภาพที่เป็นจริงเป็นรายด้าน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง ที่มี บทบาทของพยาบาลที่ทำงานในวิทยาลัยครูตามความต้องการ เป็นรายด้าน
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาในวิทยาลัยครูต่างระดับ (วิทยาลัยครูที่เปิดสอนระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรี) ตามสภาพที่เป็นจริง และตามความต้องการ

1

Oliver E. Byrd, School Health Administration (Philadelphia and London : W.B. Saunder's Company, 1964.), p. 168.

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

เนื่องจากวิทยาลัยครูเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา จึงมีบทบาทและหน้าที่หลายประการที่จะต้องให้บริการ **เพื่อสนองความต้องการ**ของสังคมตลอดจนชุมชน ในการที่วิทยาลัยครูจะดำเนินการภารกิจต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายนั้น จะต้องอาศัยบุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายทำงานร่วมกันและต่างจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี ฉะนั้นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยครู ซึ่งถือว่าเป็นเสมือนสมาชิกผู้หนึ่งของฝ่ายการศึกษา ก็เช่นกัน ควรจะได้ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง เพื่อจะได้ปฏิบัติงานใหม่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของวิทยาลัย ในการศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลในวิทยาลัยครูนั้น อาจจะศึกษาได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่พยาบาลปฏิบัติหรือกระทำอยู่จริง ประกอบกับความต้องการหรือความคาดหวังของนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่พยาบาลต้องเกี่ยวข้องอย่างมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ใดก็ตาม จะได้รับผลสำเร็จเป็นที่พอใจ ก็ต่อเมื่อ การแสดงบทบาทของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนั้นสอดคล้องกับความคาดหวังของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย ฉะนั้นกลุ่มนักศึกษาในวิทยาลัยครูซึ่ง เป็นกลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยเรียนระดับเดียวกัน ย่อมมีความต้องการหรือความคาดหวังที่คล้ายกันด้วย นอกจากนี้พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยครู มีจุดประสงค์ในการปฏิบัติงานอย่างเดียวกันคือ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาแต่ละคนและแต่ละกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อให้การดูแลสุขภาพมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ฉะนั้นไม่ว่าจะปฏิบัติงานในวิทยาลัยครูใดก็ตาม น่าจะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่คล้ายกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า

1. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูต่อบทบาทของพยาบาลในวิทยาลัยครูตามสภาพที่เป็นจริง และความต้องการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นของนักศึกษาในวิทยาลัยครูแต่ละแห่งที่มีต่อบทบาทของพยาบาลในวิทยาลัยครูตามสภาพที่เป็นจริงในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาในวิทยาลัยครูแต่ละแห่งที่มีต่อบทบาทของพยาบาลในวิทยาลัยครูตามความต้องการในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาในวิทยาลัยครูต่างระดับที่มีต่อบทบาทของพยาบาลในวิทยาลัยครูในแต่ละด้าน ตามสภาพที่เป็นจริงและความต้องการไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
2. วิทยาลัยครูสุรินทร์
3. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
4. วิทยาลัยครูนครปฐม
5. วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
6. วิทยาลัยครูยะลา

และเป็นนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาหนึ่งวิชาใดกับพยาบาลมาแล้วอย่างน้อย

1 วิชา ในปีการศึกษา 2521

2. ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งสำรวจเฉพาะบทบาทของพยาบาลที่ทำงานในวิทยาลัยครูใน 4 ด้านดังนี้คือ

1. ด้านการบริหารและการพัฒนาสุขภาพ
2. ด้านการสอนสุขภาพและการให้คำแนะนำ
3. ด้านการให้บริการพยาบาลและการป้องกันโรค
4. ด้านการติดตามให้ความช่วยเหลือ

ขอตกลงเบื้องต้น

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่า

1. การปฏิบัติงานของพยาบาลในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง ยึดถือแนวนโยบายเดียวกัน จึงทำให้มีการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน
2. พยาบาลที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง มีพื้นฐานการศึกษาเดียวกัน จึงมีการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน
3. นักศึกษาที่ไม่เคยรับบริการจากห้องพยาบาล จะต้องชวนช่วยหาความรู้ และประสบการณ์ในการออกแบบสอบถามเอง

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. ทักษะทัศนวิสัยของนักศึกษาที่มีต่อพยาบาล อาจทำให้ความนึกเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลในวิทยาลัยครูเปลี่ยนแปลงได้
2. ประสบการณ์เนื่องจากการเจ็บป่วย อาจทำให้ความนึกเห็นเปลี่ยนแปลงได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความนึกเห็น หมายถึง ความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของพยาบาล ว่าได้กระทำกิจกรรมใดบ้าง และต้องการให้กระทำกิจกรรมใดบ้าง

บทบาท หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการงานโดยตรง และการงานพิเศษที่ควรกระทำ หรือได้รับการคาดหวังว่า ควรกระทำในการปฏิบัติงาน

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง กิจกรรมที่พยาบาลในวิทยาลัยครูได้กระทำ หรือแสดงออกให้ประจักษ์แก่บุคคลอื่น

บทบาทตามความต้องการ หมายถึงกิจกรรมของพยาบาลในวิทยาลัยครู ซึ่ง
นักศึกษาคาดหวังว่าควรจะเป็น

พยาบาลโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตร อนุ-
ปริญญา หรือปริญญาทางการพยาบาลและเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครู

วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันระดับอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการ
การสอน ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรจนกระทั่งระดับปริญญาตรี ของกรมการฝึกหัดครู กระทรวง
ศึกษาธิการ ซึ่งมีอยู่ 36 แห่ง

บทบาททางด้านการบริหารและการพัฒนาสุขภาพ หมายถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ
และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทั้งในด้านการสอน การบริการอนามัย และการ
สุขภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านสุขภาพแก่นักศึกษาทุกคน

บทบาททางด้านการสอนสุขภาพและการให้คำแนะนำ หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบ
และกิจกรรมทางด้านการสอนและการให้คำแนะนำ เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์
ด้านสุขภาพอนามัยแก่นักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บทบาททางด้านการให้บริการพยาบาลและการป้องกันโรคหมายถึง หน้าที่ความ
รับผิดชอบและกิจกรรมทางด้านการให้การดูแลนักศึกษาที่เจ็บป่วย ทั้งทางด้านร่างกายและ
จิตใจ ตลอดจนการควบคุมดูแล การปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัยให้
ถูกสุขลักษณะ

บทบาททางด้านการติดตามให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพ หมายถึง
หน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือ ในการรักษาพยาบาลร่วมกับครูผู้ปกครอง
และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แก่นักศึกษาที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากกรณีวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยครู ไซ้เป็นแนวทางในการสำรวจการปฏิบัติงานของตนเองว่า มีส่วนบกพร่อง ควรจะได้รับการแก้ไขในด้านใดบ้าง
2. นำข้อที่ได้ออกจากการวิจัย ปรับปรุงหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพคือ ให้บริการตรงกับความต้องการอย่างแท้จริงของนักศึกษา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชากรกลุ่มตัวอย่างและเยาวชนมากที่สุด
3. เป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้นผู้บริหารและบุคลากรในวิทยาลัยครูให้เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานในโครงการสุขภาพอนามัย
4. เสนอให้ผู้บริหารระดับกระทรวงทราบถึงความต้องการทางด้านสุขภาพของนักศึกษา เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
5. ไซ้เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยในเรื่องนี้ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย